

Vedres András: A feltalálók összefogása Magyarországon I. rész

A történelem során az azonos érdekek az egyes embercsoportokat arra vezették, hogy társuljanak, szövetkezzenek egymással érdeik képviselője, érvényesítése és védelme biztosítására. Ilyen szövetkezők voltak a céhek, amelyekbe már a korai középkortól leginkább szakmák szerint tömörültek az emberek. A céheknek nem csak a gazdasági, de társadalmi, szociális és kulturális szerepük is kiemelkedő volt.

A nagyvilágban a XIX. századtól egyre több országban hoztak a találmányok jogvédelmére szabadalmi törvényeket, amiknek köszönhetően egyre erősödött egy új tulajdonforma, a szellemi tulajdon gazdasági szerepe. A feltalálók, azok a személyek, akik találmányokat voltak képesek alkotni, kezdték felismerni, hogy találmányaik hatékonyabb védelme, és hasznosulása érdekében érdemes létrehozni saját szervezetüket. Tudomásom szerint a világon az első feltalálók egyesületét Alfred Nobel alakította meg Svédországban 1886-ban, 134 évvel ezelőtt.

Ma nálunk a Magyar Feltalálók Egyesülete (MAFE) a feltalálók „céhe”, amely 1989-ben kezdett működni. A MAFE jogelődjének tekinti a Magyar Feltalálók Országos szövetségét, amely hazánkban 1936-ban jött létre, és 1945-ben szűnt meg. Egészen 1989-ig Magyarországon nem működhetett feltalálói társadalmi szervezet.

A 2020-as év világeseménye volt a COVID-19 világjárvány, amely sokakat, köztük engem is karanténba kényszerített. Ennek volt egy jó oldala, mert tágabb lehetőség nyílt, főleg az Internet szapora használata mellett adatbázisokban kutató. Elkezdtem kutakodni a múltbeli civil szervezetek dokumentumai között, hogy még több adat kerüljön kezembe a jogelődünkkel kapcsolatba. Nagyon meglepődtem, amikor a bogarászásom elvezetett egy szenzációhoz. Találtam egy újságlapot a „Gazdasági Mérnök” 43. számát 1901-ből:

Ezen az oldalon volt egy riport, amely tudósít, hogy **1901-ben megalakult a Feltalálók Országos Egyesülete (FOE)**. Itt a szöveg elektronikus formában áttéve a jobb olvashatóság kedvéért:

A Feltalálók egyesülete.

(G. V) Budapesten egyelőre szűk körben **megalakult a Feltalálók országos egyesülete**, hogy a magyar feltalálókat kebelébe gyűjtve, törekedjék a jóra való, hasznos ipari és egyéb irányú újításoknak utat törni, azokat értékesíteni, tömeges, előállításukat lehetővé tenni. Hasonlóképpen a szakiránya tudományok terjesztésével a feltalálók látókörét fejleszteni. Egyidejűleg a találmányok értékéről már előzetes véleményt és bírálatot akar az egyesület mondani, hogy az értéktelen dolgok szabadalmaztatásának hiábavaló költségeitől visszatartsa a feleket, valamint hogy észrevételeivel és tanácsaival esetleg a további tökéletesítésre mutasson utat.

E szemmel láthatóan rendkívül hasznosnak és tevékenynek ígérkező egyesület immár miniszterileg megerősített alapszabályai a következőket mondják:

Az egyesület célja a hazai találmányok fejlődését, versenyképességét és értékesítését előmozdítani; különösen:

- a) egyes találmányok fejlődésének akadályait felismerni s azok elhárítására hatni a céljának megfelelő eszközökkel;
- b) az új találmányokat a közönséggel megismertetni és azok iránt érdeklődést kelteni;
- c) a feltalálókat elméleti és gyakorlati ismeretek terjesztése által felvilágosítani és támogatni; értéktelen találmányok szabadalmaztatásától és arra való céltalan költségektől a feltalálókat visszatartani;
- d) a feltalálók és szabadalom tulajdonosok érdekeinek hathatós támogatása és védelme iparvédelmi ügyekben;
- e) a tagok találmányi szabadalmainak és azokhoz hasonló vagy azokba ütköző találmányi bejelentések nyilvántartása;
- f) a szabadalmak gyakorlatba vételének lehetőleg való ellenőrzése és előmozdítása.”.....

„.....Ezekben a pontokban körülbelül ki is van már fejtve, hogy miért nincs erőteljesebb működése hazánkban a találmányoságnak s hogy szabadalmi ügyünk miért halad ma talán még kedvezőtlenebb irányban, mint a ezer-nyolcszáz-kilenczvenes évek első felében, a szabadalmi törvény végrehajtása előtt.

Két csoportba foglalhatnák össze a bajokat:

Az egyik, hogy a magyar találmányoknak számbelileg is kicsiny mennyisége részben már tárgyánál fogva nem praktikus, részben pedig fogyatékos kidolgozású.

A másik, hogy még a teljesen korrekt s valóban hasznos újítások is rendkívül nehezen tudnak érvényesülni a külföld fejlett versenyével szemben.

Az első hiányosság oka legfőképpen iparunk és gazdaságunk primitív állapota, mely sem nem igényel, sem nem fogad el újításokat. Mi, akik e téren oly nehezen tanulunk, oly lassú modorban térünk rá a külföldön már jól kipróbált termelési módokra, ugyan minő piacot nyújtunk az új találmányoknak? Hiányzik nálunk a találmányosság legfőbb ösztökélője, az élénk verseny; hiányzik még a legerősebb indító motívum is, a fejlesztés szükségérzete.”

Szenzációs e sajtóelet, mert bizonyítja, hogy hazánkban a feltalálók szervezkedése 1901-ben, 119 évvel ezelőtt kezdődött, és csak 15 évvel később, mint a legrégebbi feltalálószervezet, a svéd megalapítása után. A különbség annyi, hogy a polgári útról való letérésünk nálunk megakasztotta a civil szervezeti létet harminc évre, míg a svédeknél folyamatos a feltalálószervezetük működése 1886-tól máig.

A magyarországi Feltalálók Országos Egyesületének hivatalos lapja is volt, a „Szabadalmi Újság”. Az 1903.évi 2. számban megjelent hirdetésük érdekessége az, hogy: „Szegényeknek ingyenes jogvédelem” ígérettel csábítják a feltalálókat.

Budapest, 1903. Márczius hó 1. 2. szám.

SZABADALMI ÚJSÁG

AZ IPARI JOGOK MINDEN ÁGÁRA KITERJEDŐ SZAKKÖZLÖNY

A FELTALÁLÓK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő : Dr. HALÁSZ ALADÁR.	Szerkesztőség és kiadóhivatal : Budapest, VII. Wesselényi-u. 41.	Szerkesztő : JERÉMIÁS ARNOLD.
---	--	---

Előfizetési ár: Egész évre 6 kor., félévre 3 kor., negyedévenként 1 kor. 50 fillér. Egyes szám ára 50 fillér. — A «Feltalálók Országos Egyesületé»-nek tagjai tagsági díjuk fejében ingyen kapják. Pártoló tagsági díj 12 kor. Hirdetések árszabály szerint. Megjelenik minden hó 1-én és 15-én, szükség esetén többször is.

HOGYAN ÉS MIT KELL FÖLTALÁLNI?

Az évről-évre szaporodó szabadalmak ezrei közt kutatva, következtetést vonhatunk már az egyes szabadalmak címéből is azok gazdasági értékére.

Szabadalmi, védjegy, mustra oltalmi vagy bármilyen ipari ügyben
forduljon mindenki egyenesen a
FELTALÁLÓK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉHEZ.
Összeköttetés minden külföldi állammal. — Budapest, VII., Wesselényi-u. 41. — Szegényeknek ingyenes jogvédelem.

(lámpák és égők), főzők, melegítők, forralók, forrasztólámpák, tűzhelyek, kályhák, vízmelegítők, motorok, stb. stb. terén való új találmányok kecsesgetnek.

Németországban hatalmas ipar fejlődött e téren és néhány száz új ipartelep van már, melyekben közgűlők az gyártásával foglalkozik. 35 ezer pedig a szesz-motorok gyártását űzi.

Átnéztem a XX. századi eleji országos címjegyzékeket, ahol a székhelyükre és a vezetőségükre is találtam adatokat, ami sikerült:

„Feltalálók országos egyesülete. VII, Wesselényi-u. 41. Elnök: gr. Berényi János. — Jogtanácsos : dr. Halász Aladár” (1904. Országos címjegyzék, Különféle egyesületek, 392. o.)

Ellenőriztem, hogy a feltüntetettek közül ki a feltaláló. Góf *Berényi János nem szerepel a magyar szabadalmi adatbázisba, viszont dr. Halász Aladár 4 találmány feltalálója.*

Két évvel későbbi állapot szerint a székhely és a vezetőség is módosult az alábbiak szerint:

„Feltalálók országos egyesülete. VII, Erzsébet-körút 26. Tel. 8—26. — Elnök : gr. Berényi János. — Ügyvezető igazgató : dr. Halász Áladár. — Az igazgatóság tagjai: Halász Dezső.

Gorzó Dénes, Schlichter Gyula, Perl Miksa, dr. Halász Zoltán". (1906. Országos címjegyzék, Különféle egyesületek, 433. o.)

A korábbi jogtanácsos, dr. Halász Aladár, aki 4 találmány feltalálója, ügyvezető igazgató lett, Schlichter Gyula és Halász Zoltán rendelkezik találmánnyal, a többiek nem feltalálók.

Az Első Világháború után a *Fémiparosok Lapjában* 1923-ban megjelent újsághír szerint a feltalálók helyzetében nem sok kedvező változás történhetett.

Találmányok bemutatása

Ha végigtekintünk feltalálóink múltján, szomorúan kell megállapítanunk azt, hogy a magyar őstehetség, a magyar zseni nem részesül abban a kellő és megértő figyelemben, támogatásban, amely méltán megilletné a magyarság eme igen értékes elemeit.

Ha figyelemmel kísértük a magyar feltalálók munkálkodását, azt láttuk, hogy a magyar találmányok sem minőségben, sem mennyiségben nem állanak a külföldiek mögött, ami világviszonylatban is előkelő helyet vívott ki és biztosított a magyar feltalálók számára. Akkor tehát joggal kérdezhetjük, hogy miért kell annyi értékes és tehetséges magyar feltalálónak a nélkülözés keserű kenyerén tengődnie, miért kell a mi értékes magyar találmányainknak kihasználatlanul parlagon hevernie, mikor mindezt magunk is megvalósíthatnánk.

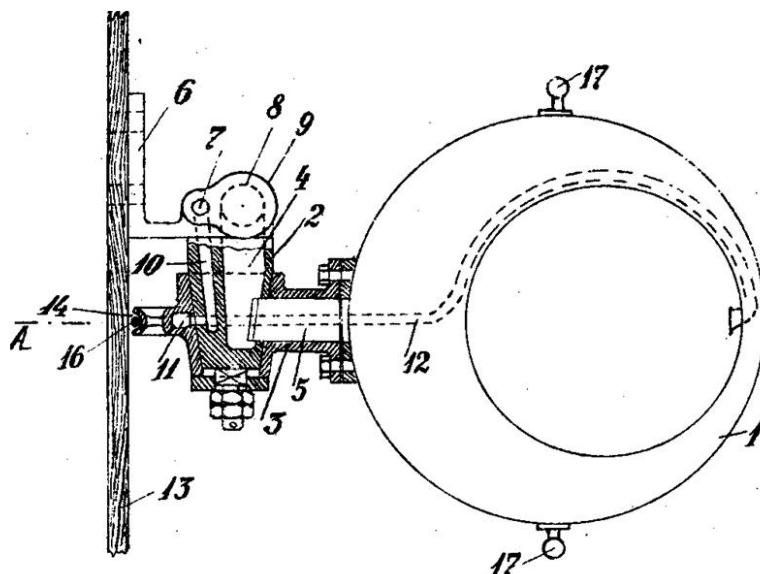
*Bizonyos, hogy egyedül, minden támasz nélkül szétszórva, nehéz az érvényesülés. Épen ezért örömmel látjuk a magyar feltalálók mozgalmát, mely előreláthatólag a legteljesebb siker jegyében fog végződni. Amint értesülünk, a **Feltalálók Országos Egyesülete**, nagyszabású találmánybemutató esték megrendezését kívánja előkészíteni díjmentesen, melyeknek célja a magyar találmányok propagálása. Felkérjük az érdeklődőket, hogy részvételüket az egyesület titkárságánál, gróf Zichy Jenő ucca 4. bejelenteni szíveskedjenek.*

A Feltalálók Országos Egyesületéről az utolsó sajtóközlést a *Műszaki Lap* 1928-as számában találtam a rövid hírek között.

A Feltalálók Országos Egyesülete közgyűlése a napokban folyt le az Országos Iparegyesület székházában. Tiszteletbeli elnökök lettek: Gaul Károly Zsombor Géza), Bartha Albert, Battenberg Lajos, Latinák Jenő, Klemp Gusztáv és Szántó Albert. Ügyv. elnök: Sas Béla, titkár: Deák Antal és Balthazár Béla. Az egyesület a III. Országos Kézművesipari tárlatra — ahol külön csoporttal vesz részt, jelentkezéseket elfogad

Kiderült, hogy egy rakás tiszteletbeli elnököt választottak. A tíztagú vezetőségből feltaláló csak három fő volt: Bartha Albert, Latinák Jenő és Szántó Albert.

Feltűnő hibának tartom, hogy a Feltalálók Országos Egyesülete vezetőségi tagjainak nagy többsége nem is volt feltaláló. Dr. Halász Aladár az egyetlen, aki többszörös feltaláló. A szabadalmi szerinti foglalkozására való tekintettel ügyvéd volt. Szabadalmainak társfeltalálói mindig szakembernek tűnnek, mint a vasúti öblítékes-köpcősze megoldásban is:

47517. sz.
szabadalmi leíráshoz

Vízzel öblíthető köpöcsésze.

**LEMÉNYI PAPP GÁBOR M.Á.V. MÉRNÖK ÉS DR. HALÁSZ
ALADÁR ÜGYVÉD BUDAPESTEN.**

1928 utáni közleményekben a „Feltalálók Országos Egyesülete” név már nem szerepel. Két évvel később megjelenik Az Est, 1930-március 18-i számában egy rövid hír, egy új egyesületről miszerint:

Rosszul megy a magyar feltalálók Sora.

Vasárnap délelőtt megalakult a **Magyar Feltalálók Országos Egyesülete**. Az alakuló gyűlés ünnepélyes aktusa a Kereskedők és Kézműiparosok Országos Szövetségének helyiségében történt.

Az alakuló gyűlés végén a feltalálók megválasztották elnökükké Csele Gyulát, alelnökükké Deák Antalt és elhatározták, hogy az egyesület rendes hivatalos órákat fog tartani és erélyesen a kezébe veszi a feltalálók ügyét.

Megjegyzésem: Az egyik vezető sem feltaláló!

Ez a szervezet nem volt önálló, a Magyar Hírlap, 1930. április 15-i híre szerint, hanem a Kereskedők és Kézműiparosok Országos Szövetsége szakosztályaként működött, majd öt év elmúltával megszűnt.

1936-ban Gömbös Gyula miniszterelnök kiadta az új jelszót: „Bányásszuk ki a magyar tehetségeket!” Ennek hatására meg is alakult a Magyar Feltalálók Országos Szövetsége, amelynek a MAFE a jogutódja.

A MAFEORSZ bemutatásáról szól majd dolgozatom második része.

Íródott a 12. Magyar Feltalálók Napja ünnepére. Budapesten, 2020. június 13-án.

Dr. Vedres András